

“БЕКТЕМИН”

ЭИ директору

т.и.к., доцент У.А.Калматов

“ 25 ” декабрь 2025 г.

“МАКУЛДАШЫЛДЫ”

Төрага

Алмас Етешев

А. А.

“ 25 ” декабрь 2025 ж.

Тармактык кеңештин иш планы 760300 «Техносфералык коопсуздук» багыты

«Техносфералык коопсуздук» багытынын студенттери дээрлик бардык тармактарда талапка ээ. Бул багыт адамдын, коомдун жана жаратылыштын коопсуздугун камсыздоого жардам берет. Бул адистиктин өкүлү ар түрдүү ишмердүүлүк чөйрөлөрүндө прогноз жүргүзүү жана көзөмөлдөө менен алектенет. Ал коркунучтардын жана тобокелдиктердин алдын алуу үчүн техниканы жана технологияларды долбоорлоодо, ошондой эле өзгөчө кырдаалдардын кесепеттерин жоюуда өзүн ишке ашыра алат.

«Техносфералык коопсуздук» багыты максатка умтулган, стресске туруктуу, өз алдынча чечим кабыл ала билген, дайыма өзүн өнүктүрүүгө жана көз карашын кеңейтүүгө жөндөмдүү, калыптанган системаны өзгөртүүгө умтулган студенттер үчүн ылайыктуу. Жакшы окуп, «Техносфералык коопсуздук» кафедрасынын татыктуу бүтүрүүчүсү болуу үчүн аналитикалык жөндөмгө ээ болуп, маалыматты системалаштыра билүү, натыйжага багытталган иштөөгө умтулуу зарыл.

Акыркы жылдары бул багыт тез өнүгүп жаткандыктан, эмгекти коргоо талаптары барган сайын күчөтүлүүдө. Иш берүүчүлөр кызматкерлерди зыяндуу жана кооптуу факторлордон коргоого, өндүрүштөгү кырсыктарды жана кесиптик ооруларды алдын алууга аракет кылышат. Бул иштерде аларга эмгекти коргоо боюнча адис (инженер) сыяктуу квалификациялуу кадрдан артык жардам бере турган эч ким жок.

Өндүрүштүк практика ар кандай уюмдар менен байланыш түзүүнү, зыяндуу жана (же) кооптуу өндүрүштүк факторлорду өлчөөнү, тиешелүү документтерди даярдоону камтыйт. Иш процессинде эмгекти коргоо боюнча инженерлер менен тыгыз кызматташуу жүргүзүлөт (кафедрабыздын көптөгөн бүтүрүүчүлөрү ушул адистик боюнча иштеп келишет). Биз эмгек шарттарынын нормативдик талаптарга шайкештигин текшерип, жыйынтыгында Мамлекеттик эмгек инспекциясына отчет беребиз.

Бул адистикке адамдар менен бат тил табыша алган, коомчулукка ачык жана ар тараптуу өнүгүүгө умтулган адамдарга тапшырууну сунуштайм. Негизги сабактардан (Өмүр коопсуздугунун негиздери) тышкары, көп учурда химия, физика жана математика тармактарындагы билимдер талап кылынат.

Ошондой эле калдыктарды кайра иштетүү жана жок кылуу технологияларын билүү жана түшүнүү зарыл. Мындай ишмердүүлүктү жүргүзүү үчүн мекеменин штатында атайын билимге ээ кеминде эки

кызматкер болушу керек. Бул иш багыты азырынча кеңири жайыла элек болсо да, абдан кызыктуу жана келечектүү болуп, чоң потенциалга ээ.

Бул адистик — каалаган өндүрүш ишканасына жумушка орношуу үчүн эң жакшы мүмкүнчүлүктөрдүн бири. Адис нормативдик-укуктук документтер боюнча кеңири билимге ээ болуп, аларды өндүрүш тармагында туура колдонууга жөндөмдүү болот. Мындан тышкары, бул келечектеги карьералык өсүш үчүн жакшы башталыш болуп саналат. Билимдин ар тараптуулугу, кесиптик даярдык жана инсандык сапаттардын айкалышы иштен жогорку натыйжа жана канааттануу алып келет.

Бул адистик моралдык жактан күчтүү, жетекчилик курамы, инженер-техникалык кызматкерлер (ИТК), жумушчулар жана көзөмөлдөөчү инспекциялар менен көп баарлашууга даяр, конфликттик кырдаалдарга туруктуу адамдар үчүн ылайыктуу.

Бул кесипте ар бир адам өз ордун таба алат, анткени ишмердүүлүктүн багыттары абдан кең. Келечекте эмгекти коргоо боюнча инженер болуп иштөө мүмкүн, себеби негизинен өндүрүш ишканаларында же курулуш аянтчаларында иш жүргүзүлөт. Бул иш чыдамкайлыкты талап кылат жана эмоционалдык жактан туруксуз мүнөзгө ээ.

Бул адистик ар тараптуу онүгүүгө умтулган, ишкананын ишине пайдалуу болууну каалаган жаш муун үчүн ылайыктуу. Адистик көп тармактуу болуп, эмгекти коргоо, өнөр жай коопсуздугу жана экология багыттарын камтыйт. Ал коопсуз эмгек маданиятын калыптандыруу жана камсыз кылуу үчүн мүмкүн болгон бардык «куралдардын» спектрин өзүнө камтыйт. Эмгек — адамдын жашоосунун негизин түзөт, ошондуктан бул тема ар дайым актуалдуу бойдон калат.

ЖОЖдордун иш берүүчүлөр менен өз ара аракеттенүүсүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу максатында, эмгек рыногунун талаптарын эске алуу менен «Техносфералык коопсуздук» багыты боюнча бакалаврларды даярдоонун билим берүү программасынын мазмунуна талаптар түзүлөт. Эмгек рыногунда талап кылынган профилдер боюнча бакалаврлардын компетенцияларын калыптандыруу процессинде коштоочу билимдерди жана көндүмдөрдү өнүктүрүүгө багытталган билим берүү программасынын курамдык бөлүктөрү каралган.

Багыттын кыскача мүнөздөмөсү:

Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн чөйрөсү заманбап дүйнөдө адамдын коопсуздугун камсыздоону, жашоо жана ишмердүүлүк үчүн ыңгайлуу техносфераны түзүүнү, жаратылыш чөйрөсүнө техногендик таасирди минималдаштырууну, заманбап техникалык каражаттарды, көзөмөл жана болжолдоо ыкмаларын колдонуу аркылуу адамдын өмүрүн жана ден соолугун сактоону камтыйт.

Бүтүрүүчүлөр билиши керек:

«Техносфералык коопсуздук» даярдоо багыты бүтүрүүчүлөргө төмөнкү мүмкүнчүлүктөрдү берет:

- ишканалардагы коркунуч булактарын жана алардын деңгээлин аныктоо;
- жогорку техногендик коркунуч аймактарын аныктоо;
- инвестициялык негиздемелерди жана долбоорлорду даярдоодо коопсуздук талаптарын иштеп чыгуу;
- жаратылыштык жана техногендик өзгөчө кырдаалдардан аймактарды коргоо боюнча куткаруу каражаттарын жана уюштуруучулук-техникалык иш-чараларды иштеп чыгуу;
- коопсуздукту коргоо жана көзөмөлдөө каражаттарын эксплуатациялоо;
- конкреттүү шарттарга жараша адамды жана жашоо чөйрөсүн коргоо ыкмаларын жана системаларын, ошондой эле өзгөчө кырдаалдарды жоюу жолдорун тандоо;
- коопсуздук боюнча нускамаларды түзүү;
- жумушчулар жана кызматкерлер үчүн коопсуздук талаптары боюнча инструктаж өткөрүү;
- ишкананын деңгээлинде адамды жана жашоо чөйрөсүн коргоо боюнча ишмердүүлүккө катышуу;
- ишкананын деңгээлинде коопсуздукту камсыз кылуу маселелери боюнча нормативдик-укуктук актыларды иштеп чыгуу;
- коргоо каражаттарынын абалын көзөмөлдөө;
- жашоо чөйрөсүндөгү коркунуч булактарын жана талааларын мониторинг жүргүзүү;
- экологиялык экспертизаны жана коопсуздук экспертизасын жүргүзүү.

Келечектеги кесиптер:

«Техносфералык коопсуздук» багыты боюнча бүтүрүүчүлөр мамлекеттик жана коммерциялык уюмдарда төмөнкү кызматтарда иштей алышат:

- коопсуздук жана тобокелдиктер боюнча аналитик;
- эмгекти коргоо боюнча инженер;
- өрт коопсуздугу боюнча инженер;
- өнөр жай коопсуздугу боюнча инженер;
- техникалык коопсуздук боюнча инженер;
- техникалык көзөмөл боюнча инженер;
- экологиялык коопсуздук боюнча инженер;
- мамлекеттик көзөмөл жана көзөмөлдөө инспектору;
- өнөр жай коопсуздугу боюнча менеджер;
- куткаруучу;
- экологиялык коопсуздук боюнча эксперт.

Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объектиси — адам жана анын жашоо чөйрөсү, тобокелдиктерди баалоо, адамды жана жаратылышты коргоо каражаттары болуп саналат.

Тармактык кеңештин иш планы:

- 1.Негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүнүн жыйынтыктары(жумушчу окуу планы, дисциплиналардын тизмеси, кадрдык курам).
- 2.Практиканын түрү, формасы жана өткөрүү ыкмасы.
- 3.Практиканын максаты жана милдеттери.
- 4.Практиканын негизги кесиптик билим берүү программасынын түзүмүндөгү орду.
- 5.Практикадан өтүү процессинде пландаштырылган окутуунун жыйынтыктары.
- 6.Практиканын өткөрүлүүчү жери.
- 7.Кесиптик ишмердүүлүктүн чөйрөсү.
- 8.Кесиптик ишмердүүлүктүн объектиси.